

ESTRAT CRÍTIC

Revista d'Arqueologia

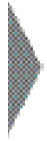
Número 4, 2010

Col·lectiu Estrat Jove

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

La Reforma Universitària a la pràctica en els estudis en Arqueologia. Una reflexió

Estrat Jove

Col·lectiu d'Estudiants d'Arqueologia de la Universitat Autònoma de Barcelona
estrat.jove@uab.cat

Des de setembre del 2009, la UAB oferta per primer cop a Catalunya el nou Grau d'Arqueologia. Com a Col·lectiu d'arqueòlegs i arqueòlogues hem fet un anàlisi de la situació que ha portat la implantació de l'esmentat grau per als i les estudiants, així com les conseqüències que tindrà en la seva futura tasca investigadora.

Fins l'anterior curs acadèmic, tot estudiant que es volgués especialitzar en Arqueologia havia de cursar la llicenciatura d'Història, de 300 crèdits, i, després, en el cas que es volgués especialitzar en la investigació, realitzar un doctorat. Aquest itinerari ofería una sòlida base a nivell teòric, alhora que permetia que l'estudiant tingués accés a un ampli i profund coneixement substantiu, que anava des de la Prehistòria fins època Contemporània. Si bé cal remarcar que aquesta formació teòrica anava en detriment d'una formació tècnica, escassa i molt precària, necessària també en el camp de l'Arqueologia.

Les teòriques avantatges que havia de reportar la reforma; això és, la creació d'una titulació pròpia, la separació entre arqueologia prehistòrica i clàssica (marginant els i les arqueòlogues d'altres branques de l'acadèmia), l'acceptació oficial de la praxis arqueològica com a disciplina científica independent i la creació de professionals

específics de la disciplina, sembla que cauen en sac buit, davant els problemes que afegeix el nou Espai Europeu d'Estudis Superiors (EEES).

Actualment, tots els graus de l'EEES, consten de 240 crèdits distribuïts en 4 anys. Per tal d'assolir els coneixements tècnics en algun camp específic, s'ha de cursar un postgrau o màster i després, si escau, el doctorat. Això suposa el mateix nombre d'anys però amb 60 crèdits menys, amb el valor afegit d'un increment en el preu de la matrícula del grau, així com el pagament del postgrau.

En el cas de la UAB detectem aquests canvis a nivell particular en el Grau d'Arqueologia. Per exemple, podem veure com el valor d'un crèdit ETCS en el marc del nou grau és de 13,40€. Si multipliquem aquesta xifra pel valor mínim de 60 crèdits matriculables per any, ens surt un import mínim de matrícula de 804€, uns 200€ aprox. superior al preu que fins ara un estudiant pagava per any de llicenciatura. En aquest sentit, el preu del crèdit en el màster és de 29,88€, que multiplicat pels 60 crèdits de matrícula ascendeix a 1792,8€, comptant que amb l'itinerari necessari només sigui d'un any, ja que la idea és fer la majoria de màsters de dos. El que implica una càrrega financera molt difícil d'assumir per a qualsevol alumne en una universitat pública.

Les taxes pujaran progressivament fins arribar al 2015 (**Estratègia Universitat 2015**) a una situació de liberalització de les tarifes universitàries. La intenció és que els estudiants paguin fins al 15% del cost real de la matrícula i on cada centre universitari fixi com vulgui els preus de matriculacions. Projecten que les segones matriculacions paguin el 50% del seu cost real (actualment és d'un 10% del cost); i a la tercera matriculació el 100% del seu cost.

Qui es pot permetre matricular d'una matèria pendent en segona instància que costa el mateix que el curs sencer? I una tercera matriculació que pot superar els 1000 €?.

Assistim a la creació d'una universitat cada cop més exclusiva i elitista, destinada a aquells/elles que se la poden permetre i poden dedicar-li tot el temps útil de la seva vida durant 4 anys. Exemple clar d'aquest procés, és el frau dels crèdits ECTS, on es fa pagar per estudiar pel teu compte.

A nivell teòric, el nou grau està encarat a oferir un coneixement més tècnic i generalista degut a la poca disponibilitat de crèdits que suposa adaptar-se als graus EEES i a la manca, en el moment de la seva elaboració, d'un objectiu comú acord amb una formació integral i de qualitat dels i les estudiants. Aquest fet es tradueix en una dràstica disminució de les hores d'ensenyament de coneixement teòric, essencial en la formació de professionals crítics i amb capacitat d'anàlisi històric.

En aquesta línia, cadascun dels períodes històrics "clàssics" compta amb una sola assignatura semestral (excepte en el cas d'història Moderna i Contemporània, unides en una sola assignatura també semestral). De manera que els i les estudiants/tes parteixen d'una base feble i generalista, on tan sols es mostren les dinàmiques generals dels períodes. L'única opció d'aproximar-se més detalladament als citats períodes històrics és la que ofereix la presència de les assignatures optatives de quart curs, amb totes les limitacions que això comporta.

Malgrat que és indefensable l'equivalència teòrica entre grau i llicenciatura, legalment el que abans es considerava Primer Cicle (segons el REAL DECRETO 1497/1987, derogat per la reforma de la LOU en el REAL DECRETO 55/2005) marcava que: "*art.3.ap.2: El primer ciclo de las enseñanzas universitarias comprenderá enseñanzas básicas y de formación general, así como, en su caso, enseñanzas orientadas a la preparación para el ejercicio de actividades profesionales. El segundo ciclo estará dedicado a la profundización y especialización en las correspondientes enseñanzas, así como a la preparación para el ejercicio de actividades profesionales.*" (Real Decreto 1497/1987 del 27 de Novembre).

El REAL DECRETO 1393/2007, del 29 d'octubre, (remodelant els acords del RD 55/2005) legislava la transformació de les llicenciatures i diplomatures en graus i postgraus, i les definia d'aquesta forma: L'**article 9** qualifica els **graus** com: "*Las enseñanzas de Grado tienen como finalidad la obtención por parte del estudiante de una formación general, en una o varias disciplinas, orientada a la preparación para el ejercicio de actividades de carácter profesional.*" I l'**article 10** defineix els **Màsters** com: "*Las enseñanzas de Máster tienen como finalidad la adquisición por el estudiante de una formación avanzada, de carácter especializado o multidisciplinar, orientada a la especialización académica o profesional, o bien a promover la iniciación en tareas investigadoras.*"

Així doncs ens trobem davant d'una paradoxa; l'obtenció del Grau equival a poder exercir professionalment, però amb el nivell generalista que abans trobàvem al Primer Cicle de la llicenciatura. En la obligatorietat del Màster per especialitzar-se, destaca la pujada de preus respecte al Grau, i en la seva pròpia definició, s'equiparen als antics Segons Cicles. El grau és un frau, que a més posa en dificultats a la classe treballadora a l'hora d'accedir als estudis superiors.

De cara a la formació tècnica podem afirmar que és molt més notable, tal com estava previst pel gran nombre de crèdits que abraça. Tot hi això, la mateixa insuficiència de crèdits, tal i com hem esmentat abans, esdevé un llast en la carrera. Per tal d'oferir l'educació tècnica general s'han hagut d'unir camps del nostre sector mínimament relacionats en assignatures molt compactes on s'hi ha de tractar de tot i de res alhora.

Segons el nostre parer, el fet d'oferir tants coneixements d'una manera tant condensada i desordenada propicia un apropament superficial, que desemboca en una generació de graduats acceptablement formats en les tècniques aplicades, però amb poc anàlisi històric i crític. Aquest és doncs, l'aspecte més preocupant del nou grau, ja que un/a arqueòleg/a no pot ser tan sols un tècnic d'excavació, ja que estem parlant de professionals del coneixement històric, amb unes eines úniques i específiques, condició que se'ns vol negar amb aquest grau que ens encara a una formació destinada a generar mà d'obra precària per a les excavacions d'empresa.

Els grans beneficiats d'aquest canvi són les entitats financeres, que obtenen beneficis donant préstecs, i tot el teixit empresarial vinculat al món de l'Arqueologia d'urgència, que rebaixa el cost de la mà d'obra dels antics llicenciats alhora que es prepara tot una generació d'estudiants que han de fer pràctiques en empresa si o si per obtenir un títol de Grau.

Així, a banda de l'aspecte de formació estrictament acadèmica i de les taxes de matriculació en augment, els i les alumnes de grau es troben amb el problema de les *pràctiques obligatòries*, considerades pels seus artífexs 'beneficioses' per tal d'assegurar que tot alumne hagi realitzat pràctiques de camp a part de les excavacions programades.

El cas del Grau a la UAB mostra clarament a 'qui' beneficia aquesta implantació de pràctiques obligatòries. Així, de les dues

excavacions que es donaven a escollir, només en una es costejava manutenció i el transport dels i les alumnes, mentre que l'altra no costejava cap de les despeses esmentades. Aquesta segona excavació estava tutelada per una institució pública, la qual tenia subcontractada una empresa privada durant el període de pràctiques, que durà una setmana. Això implica que els i les estudiants van realitzar gratuïtament la feina que duïen a terme professionals amb un contracte laboral, cosa que ben segur generarà tensions en un futur per la part que implica a treballadors i treballadores, així com per la situació de mà d'obra quasi gratuïta en la que són situats els i les alumnes que treballen per a una empresa d'arqueologia que cerca el benefici econòmic.

A més de la dubtosa legalitat d'aquests fets, hem d'afegir que només la meitat dels i les alumnes han pogut realitzar dites pràctiques en període lectiu. La resta sols podrà realitzar aquestes pràctiques obligatòries en un període **fora del calendari acadèmic**, fet que és directament il·legal.

Aquests han estat els resultats de l'aplicació de l'EEES en el camp de l'Arqueologia, tal i com es va predir des dels sectors anomenats "anti-Bolonya" en el seu moment: increment dels preus de la matrícula de grau i màster (amb les conseqüències que això implica, com el fet que moltes persones no hi puguin accedir sense endeutar-se); depauperització dels continguts i empobriment de la capacitat analítica i crítica dels/les futurs/es professionals de l'Arqueologia, en favor de la creació d'un perfil professional més proper als objectius de la Formació Professional que de la Universitat; i establiment de pràctiques no remunerades en empreses privades.

Més enllà d'aquests problemes immediats en trobem d'altres, com el fet de que un cop acabada la carrera, aquests/es arqueòlegs/es es trobaran davant d'un buit legal en el marc de la pràctica laboral en empreses privades. A hores d'ara, les lleis no han estat actualitzades, de manera que la feina

d'arqueòleg/a qualificat/da només la poden dur a terme (segons la legislació vigent) llicenciats i llicenciades en història o història de l'art.

Paral·lelament, en el cas que hom es vulgui dedicar a la investigació, no acaben aquí les traves a una pràctica digna de la nostra professió. Amb l'excusa de la "crisis" o, àdhuc, sense ella, des de l'administració del govern espanyol i del govern català, s'ha procedit a una retallada de les ajudes, tant a projectes d'investigació de grups de treball com a les destinades a beques pre-doctorals. Aprofundint així la ja precària situació dels i les investigadors del nostre país.

Un cas paradigmàtic que ens afecta especialment als i les joves llicenciades ha estat l'eliminació, sense prèvi avís, de la possibilitat que els i les estudiants de màster puguin demanar la beca FI de la Generalitat, que costejava la matrícula del màster i garantia un sou durant aquest mateix any. Actualment, l'esmentat ajut es concedeix a partir del segon any de doctorat i tan sols a aquells/es alumnes que estiguin vinculades a un grup d'investigació reconegut per la Generalitat podran optar-hi, sobrevalorant el currículum del grup i del director/a del projecte en detriment dels mèrits de la persona sol·licitant. No és una qüestió banal, parlem del futur de tota una generació.

Ens trobem en un camí perillós, en el que ens acompanya la precarietat i que ens condueix a un destí miserable. És aquest el marc en el que volem investigar i viure? És aquest el futur que estem disposats/des a assumir per l'Arqueologia? On queda l'Arqueologia Social?

**NO A BOLONYA, NO AL SISTEMA DE GRAUS-MÀSTERS,
NO A LA PRECARIETAT!!**

Estrat Jove ■